

Represaliat¹: Miquel Matas Estebanell

Miquel Matas Estebanell va néixer l'any 1906 a Olesa de Montserrat, al carrer de Santa Oliva, concretament a cal Bledes, davant de les monges Paüles. El seu pare era pagès i la mare treballava a la fàbrica El Molí –al torn de nit–. El Miquel tenia un germà més gran, que treballava a la fàbrica tèxtil de cal Sánchez. El nostre represaliat també entrà a treballar de ben petit al ram del tèxtil. Una de les fàbriques on treballà fou a cal Taló, on en tornar del servei militar va fer d'encarregat fins que, en finalitzar la guerra, va haver de marxar a França. Es va casar i va tenir una filla, l'Anna Maria, que fou una de les nostres informants.

Miquel Matas. Font: AHMO

L'Emili Ribas, l'altre informant, parlant del seu sogre, ens comentà que el Miquel era d'una família pobra, "com la de tota la gent del carrer de Santa Oliva i d'Olesa en general". A l'Olesa d'aleshores es vivia de la pagesia, però gràcies al riu, s'hi van instal·lar moltes fàbriques tèxtils i de tenyits, per això al seu sogre *el van treure de l'escola per aprendre a treballar de teixidor.*

El nostre represaliat quan tenia disset o divuit anys ja li va dir a l'amo que volia ser encarregat. Aquest li contestà que era massa jove i que ho seria quan tornés del servei militar. I així va ser.

Era un home compromès amb l'esquerra, estava al Círcol en un moment que a Olesa hi havia molta inquietud político-social.

En Matas estava afiliat a ERC. A principis de 1934 es van fer les segones eleccions municipals de la República i el resultat fou de 1.446 vots per la candidatura del Círcol-ERC, i 1.054 per Defensa Ciutadana (coalició de Lliga –Agrupació Catalana–, Carlins i monàrquics alfonsins). En Miquel Matas en fou regidor.

Quan es produeixen els Fets d'Octubre de 1934, l'alcalde Fèlix Figueras és destituït i també els seus regidors, entre ells, el nostre protagonista. El nou

¹ Document realitzat dins del projecte: *Memorial Democràtic del Baix Llobregat; de les experiències personals a l'èxit col·lectiu*. Entrevistadores: Joana Llordella i Blanca Mampel. Persona entrevistada: Anna M. Matas Gotzens i Emili Ribas Carreres (filla i gendre de Miquel Matas Estebanell, afiliat a ERC, regidor i exiliat). Data i lloc de l'entrevista: 19 d'octubre de 2009, Olesa de Montserrat. Durada de l'entrevista: 1 hora 1 min 01 seg. Enregistrament: Nolasc Riba Renom. Transcriptor: Oriol Rovira i Martorell.

alcalde serà Ramon Matas Navarro, que ja ho havia estat durant la Dictadura de Primo de Rivera i un dels homes amb poder econòmic a la vila d'Olesa de Montserrat.

El mes de setembre de 1936 es va dissoldre el Comitè Central de Milícies antifeixistes i es formà un govern de concentració antifeixista, amb la participació del POUM i de la CNT. D'aquesta manera, la Generalitat recuperava el paper perdut durant els primers mesos de guerra.

Dins d'aquest context s'aprova el decret del 9 d'octubre de 1936 de cara a reorganitzar el poder local, tot establint el nombre de representants de les diferents forces polítiques que havia de tenir cada Ajuntament. En aquest marc, a Olesa, el 16 octubre de 1936, Miquel Matas és elegit alcalde. Podem dir que en aquest nou ajuntament, hi van estar representades per primera vegada totes les forces polítiques i sindicals antifeixistes². Es constituïa així un ajuntament la prioritat del qual era la d'acabar amb els assassinats indiscriminats.

² En aquest consistori no hi hagué representació del POUM, ja que aquest partit no existia a Olesa, tal com s'esmenta en l'acta de constitució del nou ajuntament. Els regidors nomenats procedien d'Acció Catalana Republicana (2), Unió de Rabassaires (2), Esquerra Republicana de Catalunya (6), Partit socialista Unificat de Catalunya (4) i Confederació Nacional del Treball (6). Font: Acta municipal del 16 d'octubre de 1936. AHMO

Ést seguit decidint la Corporació regir-se pel sistema de Comitè permanent i, en conseqüència, part l'elecció d'Alcalde ha de fer-se també la quatre Consellers-Regidors.

En votació secreta i per mitjà de paperell es procedeix a la elecció d'Alcalde. Després d'han votat tots els Consellers presents, la presidència interina procedeix a l'escrutini que dona el següent resultat:

Miquel Matas i Estebanell

divous vots.

en blanc

una papereta

La presidència interina, atès que ha obtingut majoria absoluta de vots el ciutadà Miquel Matas

Fragment de l'acta de constitució del nou ajuntament, amb data de 16 d'octubre de 1936, on és triat Miquel Matas Estebanell com a alcalde d'Olesa de Montserrat . AHMO

Uns mesos més tard, la corporació presidida per Miquel Matas aprovà canviar el nom de consistori pel de "Consell municipal" i el de l'alcalde-president pel de "Conseller primer"³,

(...) per tal de donar al poble la vertadera sensació de la transformació que ha sofert la qüestió política en el nostre país, fa que l'organisme representatiu d'aquesta vila, que significa la vida de la mateixa en tots els seus aspectes, deixi també el vell regust de *la època* passada, i s'adigui a les modernes orientacions a adaptar-se a la nova organització social i municipal.

Poc després, i continuant amb els canvis de nomenclatura, el ple de l'Ajuntament aprovà la proposta presentada pel Sindicat d'oficis varis UGT, i les Joventuts Llibertàries FAI de canviar el nom dels carrers⁴:

El carrer Beat Oriol, passà a nomenar-se *Carles Marx*; el carrer Església, *Bonaventura Durruti*, Santa Oliva es canvià per *Francesc Ferrer Guàrdia* i el carrer Sant Antoni passà a ser *Francesc Ascaso*.

³ Acta municipal del 4 de desembre de 1936. AHMO

⁴ Acta municipal del 23 de gener de 1937. AHMO

Miquel Matas va viure uns temps difícils, un temps de guerra, amb les dificultats que això comportava, on les novetats del front se succeïen cada dia i on calia afrontar la incertesa dels que marxaven al front i el dolor pels qui no tornaven. La composició del consistori canviava constantment ja que alguns consellers marxaven al front i s'havien de substituir per noves persones. Aquesta situació duraria fins al final de la guerra. Ell, com a alcalde, havia de controlar la situació, i això era especialment difícil pels conflictes i enfrontaments que es visqueren entre les diferents forces polítiques i per la violència al carrer que sovint acabava tràgicament.

El mes de març de 1937 es va viure un moment de tensió quan es procedí en el ple municipal a l'aplicació del Decret de la Generalitat de l'1 de març de 1937 que establia la dissolució de les Conselleries de seguretat, interior i defensa.

Amb aquesta mesura, la Generalitat volia crear un Cos Únic de Seguretat, en el qual s'havien d'integrar els existents fins llavors. També comportava la desaparició dels comitès que actuaven en aquest àmbit i de les patrulles de control⁵, fet que va provocar moltes reticències:

"L'oposició de les patrulles i els escamots de milicians, que lluitaven per mantenir uns espais de poder conquerits a partir del procés revolucionari i mantinguts amb la força de les armes, no es va fer esperar. El Decret de la Generalitat en molts indrets de Catalunya no era res més que paper mullat.(...) Era percebuda pels anarquistes i els poumistes com un intent de desarmar la revolució"⁶.

A Olesa, el grup de la CNT va expressar el seu malestar per aquesta mesura⁷:

(...) En virtut del dispostat pel Decret del 1r del mes corrent, publicat en el Diari Oficial de La Generalitat el dia 4 de març, resten dissoltes les conselleries de Seguretat interior i de Defensa, havent-se d'efectuar la distribució de les funcions de la Corporació d'acord amb el que preceptuen els articles 57 i el 63 de la vigent llei municipal (...) amb el vot en contra de la minoria de la CNT acorda:

Declarar dissolta la Delegació especial anomenada de Seguretat Interior i Defensa, quedant encarregada la Presidència del Consell, de les funcions d'ordre públic. L'esmentada minoria de la C.N.T. explica la seva disconformitat al precedent acord, per la raó de què no és urgent l'aplicació del Decret de referència fins i tant no es procedeixi a la creació de la Junta de Seguretat Interior ú Organisme competent, i que hi ha molts pobles de Catalunya, entre

⁵ El Comitè Regional de la GNR (Guàrdia Nacional Republicana) va funcionar fins al 14 de maig de 1937. El Decret de 4 de març de 1937 dissolia les patrulles de control, però fins al 9 de juny de 1937 no va fer-se efectiu. Pedro Garrido, guàrdia civil antifeixista. RISQUES, Manel. *Revista Catalana de Seguretat Pública*, núm.: 14 juliol (2014).
<http://raco.cat/index.php/RCSP/article/view/121633> [data de l'última consulta, març de 2017]

⁶ RÚA, J. Manuel. (2004). Els fets de maig a tot Catalunya: precedents i víctimes. A, J.M. Solé Sabaté i J. Villaroya, (dir) *La Guerra Civil a Catalunya. Una revolució en plena guerra*. Volum 2. Barcelona, Edicions 62. Pàg. 195.

⁷ Acta municipal 12 març 1937. AHMO

ells Barcelona, que no ha estat aplicat fins ara.

El 4 d'abril de 1937, uns fets tràgics sacsejaren la vila quan dos guàrdies republicans foren tirotejats, resultant-ne mort Alfred Aznar Gallego –sergent de la Guàrdia Nacional Republicana⁸– i l'altre, Angel Ricote, greument ferit. Segons Oriol Dueñas⁹:

L'atemptat fou perpetrat per diferents persones d'Olesa i Esparreguera, com a revenja per l'actuació que havien tingut anys anteriors contra el moviment obrer d'aquelles poblacions (...). Els executors, després de preparar l'acció, es van coordinar amb patrulles de control per vigilar diferents zones del poble amb l'objectiu que els dos guàrdies no poguessin sortir per un indret no controlat. Van ser localitzats a prop de l'estació dels Ferrocarrils Catalans on els van disparar.

Relacionat amb aquest fet podem llegir aquesta notícia de *La Vanguardia* del dia 6 d'abril de 1937:

Guardias nacionales agredidos en Olesa de Montserrat

El domingo por la tarde cuando se dirigían hacia la estación de Olesa de Montserrat, después de haber pasado el día en dicho pueblo con unos familiares suyos, los guardias nacionales republicanos Alfredo Aznar Gallego y Ángel Ricote Martín, para trasladarse a Barcelona, se vieron agredidos a tiros por la espalda por unos desconocidos que les hicieron unos sesenta disparos, cayendo heridos ambos guardias y siendo trasladados inmediatamente al Hospital Militar de esta Ciudad.

Alfredo Aznar falleció a primeras horas de ayer tarde. Presentaba seis heridas de arma de fuego en la espalda.

Ángel Ricote continúa hospitalizado en dicho establecimiento benéfico, ya que las dos heridas que sufre son de relativa gravedad.

Segons podem llegir al mateix diari, però del dia 8 d'abril, a Olesa de Montserrat es van detenir vuit persones presumptes autors de l'atemptat. Aquestes detencions són un indicatiu que les institucions intenten de controlar la violència, com s'ha dit anteriorment. Tal com assenyala Dueñas, aquestes detencions també es relacionen amb l'enfrontament entre anarquistes i Generalitat pel control del carrer que desembocaria en el Fets de Maig de 1937¹⁰.

Com a conseqüència de la detenció dels militants de la CNT es plantejà una vaga general per aconseguir la seva llibertat. Les Forces d'Assalt arriben a la vila per a evitar aldarulls. Aquest fet el podem llegir a *La Vanguardia* del dia 9 d'abril de 1937 .

⁸ Guardia Civil.

⁹ DUEÑAS, Oriol. *La violencia d'uns i altres. La repressió de la guerra i la postguerra 1936-1945. El cas d'Olesa de Montserrat*. Pàg. 118. PAM. Biblioteca Abat Oliva. Barcelona, 2007.

¹⁰ Op. cit., pàg. 119.

Se restablece la normalidad en Olesa de Montserrat

El Comisario general de Orden público, manifestó ayer a los periodistas que había quedado restablecida la normalidad en Olesa de Montserrat, alterada por los hechos ocurridos el pasado domingo.

De aquella población han sido retiradas las fuerzas de Asalto que desde el domingo reforzaron los servicios de vigilancia ante la eventualidad de que fuera alterado el orden, habiendo ofrecido todas las organizaciones antifascistas y autoridades locales su concurso en evitación de cualquier alteración del orden.

En la Secretaría del Jefe superior de Servicios, compañero Dionisio Eróles, fue facilitada anoche a los periodistas, la siguiente nota: «Ayer miércoles, día 7, a las 17 horas, se recibió en esta Comisaría general de Orden público, una conferencia telefónica de Olesa de Montserrat, en la que se comunicaba que a la referida localidad, se había destacado una camioneta de Guardias de Asalto, para sofocar, si fuera preciso, toda alteración de orden público, que se pudiera producir a consecuencia de la huelga general planteada con motivo de las detenciones hechas el día anterior, relacionadas con la muerte de un guardia nacional republicano.

Enterado el compañero Dionisio Eróles, Jefe superior de Servicios de Orden público, de lo que sucedía en Olesa de Montserrat, ordenó que se trasladara a la referida localidad, el agente "afecto a su Secretaria, Rafael Bardas, a fin de buscar una solución al conflicto planteado, y fue de esta manera que este agente, acompañado de otros de la brigada antifascista, compañeros Balagué, Jofre y Tudela, una vez llegaron al pueblo de referencia y viendo seguidamente el cariz poco tranquilizador que ofrecía la situación, conferenciaron con el jefe que mandaba las fuerzas desplazadas a Olesa, en el sentido de que se retirasen, por creer que de esta manera se calmarían los ánimos de la población trabajadora.

El jefe que mandaba las fuerzas contestó, naturalmente, que él obedecía órdenes superiores y hasta tanto que no le mandasen lo contrario, él no podía abandonar el servicio que tenía encomendado.

Fue entonces, cuando el agente Bardas, se puso en comunicación con el Comisario general, diciéndole que si daba la orden de hacer retirar la fuerza allí desplazada, él se hacía responsable de normalizar la situación creada en Olesa de Montserrat, a cuya pregunta contestó el compañero Comisario general, que por su parte no tenía ningún inconveniente, siempre que anteriormente se le firmara un documento en este sentido, cuyo documento fue entregado al jefe de las fuerzas, las cuales se retiraron seguidamente, renaciendo entonces la normalidad por todos deseada.

No satisfecho el agente Bardas, con aquella aparente normalidad, se puso en contacto con los compañeros responsables de las organizaciones obreras, a fin de que dieran las órdenes oportunas para la reanudación del trabajo lo que se hizo seguidamente por medio de un pregón, notificando que todos los obreros se reintegraran al trabajo al empezar la próxima jornada.

Fue entonces cuando volvieron a Barcelona los agentes mencionados, satisfechos de haber cumplimentado las órdenes recibidas sin haber tenido necesidad de hacer uso de otros procedimientos que los normales y que son, en definitiva, los, que siempre se han de utilizar».

Davant de la detenció d'aquestes persones membres de les patrulles de control com a sospitoses de l'autoria dels fets¹¹, la CNT manifestà al ple de l'Ajuntament la seva oposició:

La minoria de la CNT de l'Ajuntament demana al ple que es cursi a la Conselleria de Seguretat Interior de la Generalitat i al cap dels Serveis d'ordre públic de Barcelona, una protesta "per la detenció i atropell de que han estat objecte els individus de les Patrulles de control d'aquesta vila, realitzada pels Guàrdies d'Assalt el dia 6 del mes en curs"¹².

Els detinguts van ser absolts a principis de l'any 1938 pel Tribunal Popular núm. 3 (aquest tribunal portava casos relacionats amb les activitats terroristes i de propaganda, agitació o persecució contrarevolucionària). L'acusació que se'ls feia era de contrarevolucionaris.

En Miquel Matas ocupà el càrrec d'alcalde fins al mes de maig de 1937, quan el 26 d'abril presentà la dimissió juntament amb tots els components del seu grup polític. La majoria de membres del consistori expressaren el seu suport al conseller-primer, però el PSUC no acceptà aquestes dimissions "per quan creu que la tasca que han realitzat ha estat encertada". Alhora, els grups d'Acció Catalana Republicana i Unió de Rabassaires reiteraren la seva confiança al president i en aquest sentit també es manifestaren els membres de la CNT, tot afegint, però, que no podien "adoptar cap actitud sense abans consultar el seu organisme sindical"¹³. Finalment, després d'una llarga discussió entre els membres del consistori, els consellers d'ERC accepten mantenir-se en el càrrec fins que no es trobi una sortida a la crisi de govern .

No fou fins al 28 de maig de 1937¹⁴ quan es formà un nou govern presidit per Ramon Parera Figueras, també d'ERC, que obté en la votació celebrada al ple municipal una majoria absoluta. L'Ajuntament estarà format per membres d'ERC, CNT, PSUC, Unió de Rabassaires i Acció Catalana Republicana. La majoria dels membres nomenats accedien per primera vegada a l'Ajuntament.

El mes de juliol de 1937 esclatarà un altre conflicte, conseqüència dels Fets de Maig a Barcelona¹⁵, que portarà a Olesa de Montserrat al trencament de les relacions entre la CNT i les altres forces polítiques representades a l'Ajuntament. La CNT sortí del govern de l'Ajuntament i instal·là a la torre de cal Vador Bruixa –un edifici que es troba situat davant de l'Ajuntament– una metralladora per tal de controlar els moviments que es produïssin a la vila.

¹¹ *La Vanguardia*. 8 d'abril de 1937

¹² Acta municipal del 21 d'abril de 1937. AHMO

¹³ Acta municipal del 26 d'abril de 1937. AHMO.

¹⁴ Acta municipal del 28 de maig de 1937. AHMO.

¹⁵ La tensió entre les diferents forces polítiques de la República esclatà de forma violenta el maig de 1937, quan es produí l'enfrontament entre forces d'ordre públic de la Generalitat i militants del PSUC, la UGT i Estat Català, d'una banda, i militants del grup CNT-FAI, grups anarquistes i el POUM, de l'altra per aconseguir el control estratègic de l'edifici de la Telefònica de Barcelona.

El nostre protagonista, durant el període de la República, a més de militant d'ERC, també estava vinculat a l'entitat del Círcol¹⁶, entitat de la qual en fou secretari.

El nostre represaliat vivia amb la seva muller i la seva filla al Poble Sec d'Olesa de Montserrat, on només hi havia aleshores, vuit o nou cases. A la nit era un lloc fosc i poc transitat, per això, segons ens va relatar la seva filla, la seva esposa es passava hores a la finestra per veure si arribava. Un dia la seva mare se'n va anar a l'Ajuntament a parlar amb un amic que hi tenia, l'Eduard Boada Oliver –de cal Tano–, que va morir a Güsen, Mathausen, el 28 de novembre de 1941. Aquest li havia dit que li donaria una pistola per protegir-se, però en Miquel no en va voler tenir mai cap. En aquella època ell feia d'alcalde, quan acabava de treballar.

La seva filla ens comentà que el seu pare llegia molt, tenia molts llibres, encara que era d'una família més aviat pobra. També sabem que escrivia al diari l'Impuls¹⁷ on, a vegades, signava amb pseudònim i, a vegades, amb el seu nom. Ell era una de les persones que més signatures presentava en aquesta publicació, però hem de dir que el 68,9% dels articles anaven signats amb pseudònims.

¹⁶ El Círcol (Centre Cultural Recreatiu Obrer), inaugurat l'any 1901. S'hi feien tota mena de balls, espectacles, teatre, cinema i s'hi representava La Passió. En arribar la Segona República, es va polititzar i entrà a formar part d'Esquerra Republicana de Catalunya, però les seves activitats van continuar sent recreatives i només actuava políticament en temps d'eleccions. Dies després de l'entrada dels nacionals a la vila, aquest local es va fer servir per jutjar persones considerades roges i va passar a mans d'Educación y Descanso, que hi va fer funcionar un saló cafè, amb ball i cinema.
<http://www.olesademontserrat.cat/site1/files/doc22155/guerra-civil-a-olesa-de-montserrat-def.pdf> [Data de l'última consulta: 28 de desembre de 2016].

¹⁷ El 15 de juliol de 1935, naixerà a Olesa de Montserrat *L'Impuls*, un periòdic mensual que actuarà com a portaveu de la secció local d'Esquerra Republicana de Catalunya (ERC) i del Círcol Federal Democràtic Obrer de la població. La seva publicació durà fins a l'agost de l'any 1937, amb interrupcions.

En el primer número de la publicació hi podem llegir la seva intencionalitat:

(...) Nosaltres *surtim* avui perquè em sentim la necessitat que teníem d'un *paladi* que *ixi* en defensa de les nostres aspiracions; per defensar tot allò que creiem just i noble, i per combatre tot allò que s'oposi a la nostra manera de pensar; procurarem dintre el possible no descendir al camp de la barroeria, dintre les nostres possibilitats, i sempre que els nostres adversaris no ens vulguin portar cap aquest terreny.

És interessant seguir les anotacions de l'estudiós abans citat¹⁹:

Des del primer número, *L'Impuls* es mostrarà fortament crítica amb la gestió i composició del consistori local. Com hem apuntat anteriorment, arran dels fets d'octubre de 1934, els alcaldes i regidors republicans d'alguns ajuntaments seran destituïts dels seus càrrecs: Olesa en serà un exemple. En aquest sentit *L'Impuls* esdevindrà la plataforma que els càrrecs electes apartats faran servir per dirigir-se als habitants, amb la publicació d'un text de protesta escrit i signat pel govern republicà local el 24 de maig de 1935 —dos mesos abans de la seva publicació al primer número de la revista—. El text anirà signat, entre d'altres, per Miquel Matas.

El nostre protagonista també va escriure a la publicació de *l'Avant* (1933–1936), concretament set articles. El 9 d'octubre de 1936, *l'Avant* publicarà un article editorial en el qual es refermarà en el seu postulat d'esdevenir "un portantveu del moment" i explicarà que té com a única finalitat "subsistir (...) per considerar que compleix un deure de ciutadania, quina importància és i pot ésser encara més força remarcables i profitosa"²⁰.

Per a l'Anna, el seu pare era un home d'idees avançades i ens contrasta l'actitud de la seva mare, molt religiosa i practicant, amb la d'ell, que era agnòstic declarat. El Miquel era també maçó, i tenia contacte amb altres olesans i barcelonins de la mateixa lògia. Sabem que l'any 1934 es funden algunes lògies i triangles²¹ a diferents municipis del Baix Llobregat, com Sant Boi de Llobregat, Molins de Rei, Olesa de Montserrat i Sant Feliu de Llobregat. La seva filla recorda que una vegada uns senyors van anar a casa seva i li van demanar si podia brodar uns dibuixos que hi havia en un davantal. Eren símbols maçons. Ella no coneixia aquests senyors, però recorda que després li van portar regals i pastissos com a agraïment. També ens va contar que el seu pare, abans de 1936, anava a Barcelona, a la maçoneria, acompanyat d'un altre olesà que es deia també Matas i que provenia d'una família de dretes.

¹⁹ Op. cit. pàg. 120

²⁰ *Avant*, 9 d'octubre de 1936, núm. 7, pàg. 1. Citat a AMAT, Marc, Op. cit. pàg. 134.

²¹ Un triangle és un grup de maçons en nombre inferior al necessari per formar una lògia. És a dir, un grup de menys de 7 germans maçons mestres, que ha estat reconegut per una Obediència —una autoritat maçònica— per mitjà d'una carta constitutiva.

Segons Vendrell:

El 1936 la maçoneria espanyola comptava, segons diferents fonts, entre 5.000 i 6.000 afiliats. A l'exili, el 1939, els francmaçons espanyols en territori francès podien arribar a 1.200; tot i això, els expedients de francmaçons recopilats pel règim franquista arribaren a més de 60.000, xifra que posa de manifest la falsedat de les afirmacions del franquisme en aquest aspecte, com en molts d'altres.²²

El seu gendre ens recorda que, quan el Miquel arribà a Xile, contactà amb la maçoneria, i ens parla d'una trobada un tant diferent, ja que hi havia gent d'uniforme de graduació alta. A la maçoneria xilena també hi havia d'altres descendents d'Olesa, com ara el Josep Figueres²³ –quan aquest morí, la seva dona viatjà a Valparaiso i els companys li demanaren si el podien enterrar com un maçó. Ella hi accedí perquè el marit li ho havia demanat en una altra ocasió. Segons ell, a la maçoneria hi havia força gent del Centre Català, però espanyols no.

Les obediències maçòniques europees i americanes que volen ajudar els republicans durant la Guerra Civil Espanyola i durant l'exili ho fan amb aportacions econòmiques i ajuda humanitària que contribueixen a fer-los més suportable la supervivència, siguin francmaçons o no francmaçons.

El posicionament internacional dels diferents estats i de la seva maçoneria ens ajuda a entendre el destí, de molts exiliats, a Llatinoamèrica. Es fa referència a l'exili d'alguns membres de la Gran Lògia de Catalunya, federada a la Gran Lògia Espanyola, que comptava entre els seus afiliats amb un bon nombre de membres del Govern de la Generalitat i del catalanisme polític²⁴.

De fet, Olesa de Montserrat tenia una tradició molt antiga en relació al lliure pensament. Així l'Albert Palà²⁵ en la seva tesi doctoral, localitza un grup anticlerical i lliurepensador a Olesa de Montserrat dit "d'Olesa", a la segona meitat del segle XIX. En Pere Sánchez, al seu treball *La maçoneria a Catalunya (1868-1936)*²⁶, ens apunta l'existència de la lògia Fraternitat, fundada el juliol de 1935. No en coneixem activitats i el darrer document és del 22 de gener de 1933.

En finalitzar la guerra, en Miquel hagué de fugir a França i deixà a Olesa la seva esposa i filla –aquesta aleshores tenia cinc anys i no el veuria fins als 17, quan en tornà–. És possible que fos ajudat per la maçoneria²⁷. Al cap de dotze anys,

²² VENDRELL, Quim (2016): *Maçoneria internacional: viatge d'anada i tornada*, dins d' *Exilios en el mundo contemporáneo: vida y destino*. Pàg. 139. Publicacions de la Universitat Rovira i Virgili, Tarragona.

²³ En Josep Figueres era parent de l'alcalde Fèlix Figueres, però de lluny. El pare d'aquest, maçó, havia marxat a Bolívia amb una minyona on havia fet molts diners.

²⁴ VENDRELL, Quim : Op. cit. pàg. 137.

²⁵ PALÀ, Albert: *El lliure pensament a Catalunya (1868-1923): cultures identitats i militàncies anticlericals en transformació*. Universitat de Barcelona (2015)

²⁶ Edicions 62, 1993.

²⁷ Sabem que Eduard Boada i Oliver, de la lògia olesana Fraternidad, fou deportat de França a

torna de França i s'està a Olesa durant un any, on començà a treballar a la mateixa fàbrica on ho féu abans de l'exili.

Segons el seu gendre, a França, el Miquel havia conegut uns amics que el van ajudar a preparar el viatge a Xile. Ells van marxar a Xile i el Miquel va estar-se a Olesa, fins que va tenir una discussió amb un guàrdia civil. També és possible que fossin uns companys maçons que vivien al carrer Avinyó i eren de bona posició²⁸ els qui l'ajudessin a marxar.

Durant l'exili a França el Miquel no va veure mai la família. Es cartejaven, però les cartes que rebien, sempre estaven obertes. Més tard, tornà a emigrar, aquest cop a Xile i amb la família.

Mentre en Miquel era fora, el seu pare se suïcidà al pont del Nord – concretament l'any 1940–. Sabem que una dona li havia comentat que, si tornava el seu fill, el matarien. Afegirem que els motius que el portaren a prendre la decisió del suïcidi, suposadament, fou una discussió i amenaces d'un Guàrdia Civil, després d'haver protagonitzat aquest, una petita baralla amb una altra persona.

A Santiago de Xile hi tenia dos amics catalans que havien fet la guerra amb ell, un era químic i l'altre enginyer –aquest va treballar al Canal de Panamà–. Aquests amics eren d'esquerres i de família adinerada i ho havien perdut tot després de la guerra. Ells l'animaren a anar a Santiago de Xile, on es va posar a treballar en el seu ofici. Al cap d'un any, hi van anar l'Anna amb la seva mare i la seva àvia. Segons la seva filla, en Miquel a Xile continuà els contactes maçònics, però, quan va arribar la democràcia, ell era a Xile, tenia la doble nacionalitat i no es va implicar políticament.

En Miquel i la seva família van viure a Xile on van ser molt ben acollits i també van exercir d'acollidors per a molta gent. Tots plegats, més endavant, van anar a viure a prop de Valparaiso (Xile), concretament a Viña del Mar i, finalment, a Tomé. En aquest lloc hi havia un Centre Català on hi anaven els refugiats a ballar sardanes, parlar de les seves coses, etc.

Quan en Miquel ja pensava retornar a Olesa, li va sortir una feina molt bona a l'Uruguai per un parell d'anys, ja que era un tècnic tèxtil molt bo. Aleshores hi va haver un afer relacionat amb uns diners que lliurà a algú que treballava en una ambaixada, i que van desaparèixer. Així, tornà a Olesa de Montserrat quan ja estava molt malalt i la seva família més directa ja vivia a Catalunya.

Güsen, on morí el 28 de novembre de 1941. SÁNCHEZ, Josep i REIG, Alberto: *Exilios en el mundo contemporáneo: vida y destino*. Publicacions de la Universitat Rovira i Virgili . Tarragona 2016.

²⁸ En un altre moment de la conversa la seva filla ens digué que creia que els amics que l'animaren a marxar a Xile no eren maçons, però era gent d'esquerres i ben situats -*La família d'un, fins i tot tenien un nínxol a la catedral de Barcelona. Aquests amics ho van perdre tot a la guerra*-.

Havia emmalaltit i la seva esposa tenia Alzheimer, per això el seu gendre els va anar a buscar a Xile i els va retornar a Catalunya, tot i que ells havien pensat quedar-se per sempre en aquest país. Així doncs, en Miquel va retornar al seu país en un llit, però era conscient que retornava a Olesa de Montserrat.

Ell era agnòstic però es va casar per l'església i va batejar la filla ja que, com hem dit anteriorment, la seva dona era molt catòlica i practicant. Era una persona culta i un home de món, ja que llegia molt i havia viatjat i s'havia relacionat amb gent molt diversa.

La reorganització municipal a l'octubre de 1936²⁹

BAIX LLOBREGAT										
Municipi	Data	ERC	CNT	PSUC	POUM	UR	ACR	UGT	Altres	Alcalde
Abrera	20-X-36	3	3			1				Pere Vallès Sucarrats
Begues ¹	14-X-36	3	3			2		3		Josep Sadurní Guasch
Castelldefels ²	16-X-36		6	2						Miquel Martínez Cayue
Castellví de Rosanes ³	8-XI-36					5				Joan Farrés Julibert
Cervelló	23-X-36	3	3	2	1	1				Isidre Castells Sala
Collbató ⁴	21-X-36	3	3			3		2		Joan Ollé Pujol
Corbera de Llobregat	16-X-36	3	3		1	1	1	2		Magí Anducas Canyella
Comellà de Llobregat ⁵	26-X-36	8	8	6						Amadeu Fabrès Sardà
Esparreguera ⁶	23-X-36	7	7	3	2	3				Miquel Galcerán Jorba
Gavà ⁷	16-X-36	4	4	3						Julià Serra Bo
Martorell ⁸	22-X-36	3	4			1		3		Llatzer Enfedaque Enfec
Molins de Rei ⁹	20-X-36	6	6			2				Jaume Subirats Bey
Olesa de Montserrat	16-X-36	6	6	4		2	2			Miquel Matas Estebanel
La Palma de Cervelló ¹⁰	12-X-36	2	2	2		1				Antoni Cistaré
Pallejà	13-X-36	3	3		1	1	1	2		Casimir Montmany Dura
El Papiol ¹¹	22-X-36	3	3	2		1				Francesc Font Bernet
El Prat de Llobregat ¹²	15-X-36	6	7	6		2	2			Lluís Serra Giribert
St. Boi de Llobregat ¹³	13-X-36	6	6	6		4				Joan Vandellós Jardí
St. Climent de Llobregat ¹⁴	15-X-36	3	3	2		1				Joan Folquet Casas
St. Esteve Sesrovires ¹⁵	14-X-36			2		1				Josep Margarit Bonastre
St. Feliu de Llobregat ¹⁶	14-X-36	6	6	6		2	1		1	Josep Rojas Castilla
St. Joan Despi ¹⁷	17-X-36	3	3	2		1				Pere Ollé Poll
St. Vicenç dels Horts	21-X-36	3	3	2	1	1				Pere Panadès Urpinas
Sta. Coloma de Cervelló ¹⁸	14-X-36	4	4	2		1				Agustí Carol Cirera
Torrelles de Llobregat ¹⁹	14-X-36	4	3			1		3		Baldri Casas Casulleras
Vallirana ²⁰	26-X-36	1	3	5		2				Joan Nicolau Santacana
Viladecans ²¹	20-X-36	4	4	2		1				Llorenç Puig Tomàs

²⁹ Extret dels annexos de la tesi de POZO GONZÀLEZ, Josep Antoni: *El poder revolucionari a Catalunya durant els mesos de juliol a octubre de 1936/Crisi i recomposició de l'estat*. Universitat Autònoma de Barcelona (2002).

OLESA DE MONTSERRAT**EDICTE****Miquel Matas i Estebanell, Alcalde de
l'Ajuntament de la vila d'Olesa de
Montserrat,**

Falg avinent: Que en la sessió celebrada per aquest Ajuntament el dia 23 del mes corrent, entrè altres, s'adoptà el següent acord:

«Que el carrer del Beato Oriol, es digui des d'ara endavant de Carles Marx.

El de l'Església, es dirà de Bonaventura Durruti.

El de Santa Oliva, es dirà de Francesc Ferrer.

El de Sant Antoni, es dirà de Francesc Ascaso».

El precedent acord es fa públic, pel termini de vuit dies, als efectes del que disposen els arts. 153 i 156 de la Llei municipal de Catalunya.

Olesa de Montserrat, 25 de gener del 1937. — L'Alcalde-president, *Miquel Matas i Estebanell.*

A-682

LA CONSTITUCION DE LOS NUEVOS AYUNTAMIENTOS

HOSPITALET DE LLOBREGAT

Tomó posesión el nuevo Ayuntamiento de esta ciudad. El alcalde, don José Muntané, declaró abierta la sesión, y después de leída y aprobada el acta de la sesión anterior, el señor Frontera hizo uso de la palabra para dar la despedida a los concejales que cesaban en su cometido.

Seguidamente, pasó a ocupar la presidencia de edad el señor Oliveras Norta, y después de haberse leído las disposiciones de la nueva ley, se aprueban, sin ninguna discusión ni protesta, las actas de los concejales que han de componer el nuevo Ayuntamiento, faltando, tan sólo, la del señor Pujol Trabal, que no ha sido presentada. A continuación, se suspende la sesión por cinco minutos, y al ser reanudada se procede a la elección de alcalde y consejeros, la cual da el siguiente resultado: alcalde, don Ramón Frontera Bosch, y consejeros, don Miguel Romeu Monmany, don Francisco Muntané Mitjans, don Jaime Mateu Botines y don Carlos Martí Feced, por 22 votos y una papeleta en blanco. La minoría de «Lliga Catalana» ha votado a favor de los elegidos, los cuales pasan a ocupar la presidencia.

El señor Frontera, visiblemente emocionado, hace uso de la palabra para agradecer la confianza que se ha depositado en él, y pide la colaboración entusiasta para conseguir una obra de conjunto en beneficio de la población como prestaron en el Ayuntamiento anterior.

En parecidos términos se manifestaron otros consejeros, y a continuación se da por terminado el acto.

SAN ADRIAN DE BESOS

Quedó constituido el nuevo Ayuntamiento de la forma siguiente:

Alcalde, don Francisco Micheli; para las Alcaldías segunda, tercera y cuarta fueron elegidos los señores Joaquín Gombans, José Royo y Guillermo Comorera.

TARRASA

Quedó constituido el nuevo Ayuntamiento, siendo elegido alcalde don Samuel Morera, de la «Esquerra», y para integrar la Comisión de gobierno los señores Domingo Armengol, Miguel Palet, José Petchamé y Valentín Puigdoménech, todos, también, de la «Esquerra».

Los concejales de la coalición de «Defensa ciudadana» votaron en blanco.

SAN FELIU DE LLOBREGAT

Se constituyó el Ayuntamiento, resultando reelegido para la presidencia don J. Gaspá Santos. Las tenencias de Alcaldía se las quedó todas la mayoría de «Esquerra», votándose por unanimidad. La minoría integrada por «Lliga Catalana» votó en blanco.

Para las tenencias fueron elegidos los señores Codinachs, Ximenis y Camprubí.

OLESA DE MONTSERRAT

Tuvo efecto la constitución del nuevo Ayuntamiento, resultando elegido por nueve votos contra seis papeletas en blanco (cinco de la minoría y uno de la mayoría), para el cargo de alcalde don Félix Figueras Aragay, que lo venía ejerciendo desde el 14 de abril de 1931, y el cargo de segundo, tercero y cuarto alcalde correspondió a los señores don Juan Jané Casajoana, Martín Muntadas Molins y Ramón Ribó March, respectivamente. Los concejales son los señores don Miguel Matas Estabanell, don Pedro Subirana Arnau, don Eduardo Boada Oller, don Amadeo Lladó Oliva, don Jaime Alavedra Longueras, don Juan España Vilet y don Juan Casellas Barrufet, por mayoría («Esquerra Republicana»), y don José Durán Carrera, don Ignacio Ubach Casanovas, don Arturo Font Pujalet, don Benito Margarit Vilalta y don Ramón Costa Feliu, por minoría («Defensa ciudadana»).

La Vanguardia 4 de febrer de 1934

ISME

ries tenen la pretensió d'una d'implantar el feixisme a Espanya, revelen d'una manera que no de les organitzacions feixistes, la finalitat que la violència, per a crear un estat de força.

tenen els seus defensors en el Govern, d'uns fets que ells en justifiquen els seus organismes i el feixisme té existència per raó nisme, com el senyor Gil Robles diu que el seu partit s'està des- als partits feixistes, volguent roa existència, també el defen- pen càrrecs de responsabilitat, agistratura, elements que si bé anera que aces punibles quedin

la interpel·lació que va fer al fets ocorreguts a Madrid, que t, i és que pels feixistes hi ha el mira de pertorbar les seves igual, tant als senyoritos xulos

ments feixistes són de tots cone- armarants, cinisme, en una pa- olència, que no hi poden res les s ambicions d'arribar a implanta- ilitar-feixista, i pensem que no o s'apliquen amb tota la seva raules energiques del ministre briós i brillant, però que no n'hi cessari fets; l'actuació boja de una actuació del mateix carde- plació, perquè siguin niños de

seus miraments i els seus escri- xer aquesta planta nociva em- tent d'assallar el poder tindrà ospitades, que podria ésser preci- l'estructura de tot el podrimen, neia social i política que s'as- dessin existir els paràsits retrò- ran manera la Societat actual.

Camins equivocats

Comptant amb la seva benevolença lector, avui em permeto endinsar-me en un tema un xic escebrós: el que vull intentar mostrar-ne el concepte que em mereix, amb tot i que, segons l'interpretació que hom pugui donar-hi, qui sap si en sortirà malparat.

El fet que en aquests darrers temps els catòlics —almenya se'n diuen— segons la posició de cada ll, vagin dient-se penjaments l'un de l'altre, m'estimula a posar de manifest la seva situació, que cada dia esdevé més descabdellada i confusional, com ho prova de la forma que censuren i troben intolerable que un catòlic o creient, en cert moment pugui prestar ajut a elements revolucionaris en pro del seu millorament social i econòmic.

Tenim doncs avui, que amb aquesta ràstica dels creients i adicics a l'Església, aquesta s'ha convertit en l'enemic número 1 dels obrers, tractant de millorar la condició, per justa i raonada que sigui.

Es el bisbe Injuria que en les seves pastorals barreja la religió amb el capitalisme; són els rectors de cada ciutat i cada vila que fan entendre als seus feligresos, que tenen d'anar en favor de determinada classe; són els vicaris en el confessional que fent de directors espirituals, inculquen la necessitat d'ajuntar-se amb tots els senyors de posició elevada, per defensar-se de les masses obreres que evocuen per una societat més justa i equitativa.

En la seva misantròpica feitura —en determinats estaments— no es donen compte els catòlics, que han posat l'Església al servei del capitalisme reaccionari, en benefici dels mercaders de mitjana i contra les masses productores. En aquest sentit, que els obrers el general, començin

exterioritzar la seva indignació contra l'Església i els seus representants, si és allà i amb ells on troba un dels més poderosos obstacles, per fer prevaldre una part solament de les seves necessitats, per viure d'una manera digna i mitjanament decenta.

La campanya electoral del 16 de febrer desenvolupada pels representants de Déu a la terra i els seus creients, va mostrar-nos amb tota la cruïlla, la realitat d'això que dic. Eren els representants de l'Església els que anaven contra l'amnistia; eren els representants de l'Església els que prestaven suport al dictador Calvo Sotelo, el retardatari Goicoechea i al feixitzant Gil Robles. Eren els representants de l'Església que ajudaven i es posaven al costat dels de la repressió d'Astúries i dels dimisionaris del Govern, per no haver mort a González Peña i d'altres, i són els representants de l'Església els que d'una forma anti-cristiana, combaten persones liberals i democràtiques.

Tenim doncs, que els treballadors en general es miren l'Església com el primer obstacle a salvar per a la seva emancipació d'éssers humans i la seva alliberació de persones dignes, i entaulada la lluita en aquest terreny, és fàcil deduir-se les conseqüències i justificar-ne les extremitacions.

En aquesta època de transformació mundial, on cada objecte, cada ésser, cada cosa, va mostrant la seva finalitat, més o menys bona, més o menys efectiva, més o menys útil, més o menys dolenta, es perfil·la l'Església com una allada de l'alt exèrcit del diner, de l'aristocràcia, forces opressores del món que lluiten per mantenir l'esclavatge que pot produir una situació de privilegi, atropellant tot el que ella creguin pot entorpir les seves bestials aspiracions.

Repeteix que l'estar planificada la lluita en aquest terreny, costarà poc de veure qui són els creadors d'ex- tencionisme; homes forts que han grès el programa febril dels catòlics i amb

alguna modificació se l'han fet ara, disposats, això sí, amb més o menys bona fe i amb més o menys sacrificis, però al fi i al cap a complir-lo.

Els homes que aenten les nafres dels altres com a cosa pròpia, n'és fa impossible compartir el seu esforç amb l'Església, per ésser aquesta en efectiu, la negociació de les seves teories i la neutralització de l'esforç urent, si és que encara n'hi ha algun.

Quiscun amb les seves doctrines serveix de fre als desheretats, quan la fein fa demanar-los justícia, amb els seus sermons estimula a conservar aquesta Societat groguera i barroerament menyspreable, i amb els seus fetes nega tot allò primordial que és la base que la sustenta. Si la gent que la representa persisteix en la forma que ho ha fet fins ara, no podrà resistir l'escomesa dels que tenen fam de justícia, dels que van assetjats de millorament, dels que estan trellorosos de comprensió i per què no dir-ho en una paraula, dels que tenen dret a llure, que és l'única raó de la vida, contra tot i contra totom.

Per tant, els representants de l'Església podran defensar el que més els plagui i el que més s'adigui a les seves conveniències però que es donguin compte que el sustenir una doctrina i practicar-ne una altra, és pura demagogia, i les demagogies a temes limitat i il·limitat, porten catastròfiques conseqüències.

S'obstinen a tancar els ulls a la realitat, i quan alguna vegada els obrers els sembla que tot es va desvastant i l'enderrocament és joc de poques saules, però en lloc de rectificar multipliquen llurs esforços per aguantar un estat de coses que es resisteix a morir, però que fatalment farà la fe de tot allò nat, si bé, qui ho podria fer perdurar ho precipita a passos agugantats a l'abim de la desesperació.

Aquest és el meu concepte.

M. MATAS ESTEBANELL

Gran Feduoniment nol dia 17

ni qual acompanyaran entre altres distingides personalitats, el diputat al Parlament Català, En Joan Puig i Ferrater, i l'incensable batalladora d'E. R. C., senyoreta Dolors Bargalló. Aprofitant la vinguda de les esmentades personalitats, tindrà lloc l'inauguració de la Biblioteca del nostre Casal i un acte d'afirmació republicana i democràtica que serà dedicat a les dones d'esquerra que intervingueren en la lluita electoral del dia 16 de febrer

EL COMITE

Les dones en la política

Vencudes en l'any 1931 les forces reaccionàries d'Espanya, que en el transcurs del seu predomini havien significat clarament davant el món que el nostre país marxava sempre a la cua del progrés, com un país, borbónico o un país colonial, portà a les Corts Constituents de la novella república, a la confecció d'una avançada carta constitucional, que si més no, situés a la península Ibèrica al nivell dels pobles més avançats del continent europeu.

Com a conseqüència d'aquest afany que continuament esmerçaven els nostres representants, elegits per sufragi popular, un vingué el d'elevat la dona a la categoria de ciutadana, amb la plenitud de tots els drets cívics que aquella constitució li conferí.

Encara que però a els observadors de la política, que les dretes representades també en aquell parlament, no ofessin la resistència davant d'això, que en altres qüestions aduoc de menys importància, la havien demostrat.

I la rúplica a aquest atorgament, a aquesta comprehensible concessió que per sí sola la situava al nostre poble completament al marge del

les dones estaven classificades, fins a l'estroament de la vergonyant impopularitat borbónica, fins en l'any 1931.

Confesso que equivocats, quantes i quantes vegades ens havíem dit entre nosaltres, que l'error més gros sofert pels polítics d'esquerra, era el de donar el vot a les dones. Vingué a temps però la resolució d'aquelles, que ens demostrà tot el contrari del que d'elles poguéssim haver cregut.

Davant la data del 16 de febrer, i directors absoluts encara els perills reaccionaris de la direcció del Poder i de l'Estat, una gran lluita anava a lluitar-se al nostre país; les forces de dretes que representaven un passat tenebrós, d'opressió i d'esclavitud, d'ignorància i de fanatisme sectari, de crim i de persecucions, vers fi a tot aquell que representava o significava progrés i llibertat, volien novament apoderar-se de la direcció dels destins d'Espanya, per a allançar la seva dominació, per assegurar a perpetuitat els seus privilegis, per a continuar l'explotació inhumana de milions de treballadors i de tots els éssers almenys de la llibertat.

Però, ah!, que durant l'estad govenamental del bienni negre i a través de l'experiència de l'Itàlia i l'Almanya feixitzades, les nostres dones han après a conèixer el que podrien esperar si un dia el nostre país triomfessin els representants d'aquella abominable tradició inquisitorial.

Aquest sector voldria la dona transformada en l'esclava, en la servent de l'home, útil solament per a la procreació de carn de canó i de la que en disposarien quan ella els semblés, com a perfectes esclavitzadores de pobles que volen ésser.

Volarien la dona a l'església, a la cuina i al llit. Bones i excel·lents dones per a parir, convertides així en màquines reproductores per a poguer disposar de material humà suficient i llançar els pobles a la guerra. Volarien esclavitzar el poble per a perpetuar la dominació d'un grup de privilegiats.

Aquest és el programa que per a vosaltres dones, guarden els sedents representants i defensors de l'ordre.

La dona desplaçada del treball, no pas per emplear els homes amb salaris remunerats i suficients per abastar les necessitats d'una llar, sinó amb el mateix que guanyen les dones i a ésser possible menys encara, com a Alemanya.

La joventut obligada a treballar per a l'engrandiment de la pàtria en el camp de concentració i per un miserable aliment. Salari de fam, miserablement i trituració de tot el que al

treballado
o Esquerr
berar i a
trellura de
mes i di
dia llum
on els pr
nedors i
participa
pas d'inc
llat.

Les
verer i
l'adver
realitat
sota li
que di
gairia
de M
l'errit
dono
gure
quid
cons
poll
vull
ulls
ess
lli
vie
nàr
mil
se
ce
qu
al
cc

d
n
n
c

Transcripció d'una part de l' article anterior, publicat a *l'Impuls* el 15 de maig de 1936 a Olesa de Montserrat i signat per Miquel Matas.

Camins equivocats

Comptant amb la teva benevolència lector, avui em permeto endinsar-me en un tema un xic escabrós, el qual vull intentar mostrar-ne el concepte que em mereix, amb tot i que, segons la interpretació que hom pugui donar-hi, qui sap en sortirà malparat.

El fet que en aquests darrers temps els catòlics –almenys se'n diuen– segons la posició de cada ú, vagin dient-se penjaments l'un de l'altre, m'estimula a posar de manifest la seva situació, que cada dia esdevé més descabdellada i confusional, com ho prova de la forma que censuren i troben intolerable que un catòlic o creient, en cert moment pugui prestar ajut a elements revolucionaris en pro del seu millorament social i econòmic.

Tenim doncs avui, que amb aquesta pràctica dels creients i *adictes* a l'església, aquesta s'ha convertit en l'enemic número 1 dels obrers, tractant de millorar la condició, per justa i raonada que sigui.

És el bisbe Urita que en les seves pastorals barreja la religió amb el capitalisme: són els rectors de cada ciutat i de cada vila que fan entendre als seus feligresos, que tenen d'anar en favor de determinada classe; són els vicaris en el confessionari que fent de directors espirituals, indiquen la necessitat d'ajuntar-se amb tots els senyors de posició elevada, per defensar-se de les masses obreres que evoquen per una societat justa i equitativa.

En la seva filantròpica fal·lera –en determinats estaments– no es donen compte els catòlics, que han posat l'Església al servei del capitalisme reaccionari, en benefici dels mercaders de misèria i contra les masses productores. És natural doncs, que els obrers en general, comencin a exterioritzar la seva indignació contra l'Església i els seus representants, si és allà i amb ells on troba un dels més poderosos obstacles, per fer prevaldre una part solament de les seves necessitats per viure d'una manera digna mitjanament *decenta*.

La campanya electoral del 16 de febrer desenrotllada pels representants de Déu a la terra i els seus creients, va mostrar-nos amb tota la cruesa, la realitat d'això que dic. Eren els representants de l'Església els que anaven contra l'amnistia: eren els representants de l'Església els que prestaven suport al dictador Calvo Sotelo, al retardatori Goicoechea i al feixistitzant Gil Robles. Eren els representants de l'Església que ajudaven i es posaven al costat dels de la repressió d'Astúries i dels dimissionaris del Govern, per no haver mort a González Peña i d'altres, i són els representants de l'Església els qui d'una forma anti-cristiana, combaten persones lliberals i demòcrates.

Tenim doncs, que els treballadors en general es miren l'Església com el primer obstacle a salvar per a la seva emancipació d'éssers humans i la seva alliberació de persones dignes, i entaulada la lluita en aquest terreny, és fàcil deduir-se les conseqüències i justificar-ne les *extremitacions*.

En aquest època de transformació mundial, on cada objecte, cada ésser, cada cosa, va mostrant la seva finalitat, més o menys bona, més o menys efectiva, més o menys útil, més o menys dolenta, es perfila l'Església com una aliada de l'alt exèrcit del diner, de l'aristocràcia, forces *opresores* del món que lluiten per mantenir l'esclavatge que pot produir-los una situació de privilegi, atropellant tot el que ells creguin pot entorpir les seves bestials apetències.

Repeteixo que a l'estar plantejada la lluita en aquest terreny, costarà poc de veure qui són els creadors d'extremismes: homes tots que han pres el programa teòric dels catòlics (...)

Els nostres testimonis

Anna Matas Gotzens

L'Anna Matas va néixer a Olesa de Montserrat l'any 1931. Quan el seu pare es va exiliar a França ella era un infant i es va quedar amb la seva mare i l'àvia. La mare de l'Anna era molt catòlica i la feia resar cada dia perquè algun dia retornés el seu pare, que aleshores era a França.

Durant el temps que el pare va ser a França, la família no el va poder visitar i tenien dificultats que els arribessin les cartes. L'Anna, ens explicà una anècdota referida a la censura. Un dia ella estava escrivint una carta en castellà per al seu pare i, li explicà a un home d'Olesa, que no era republicà, que no els arribaven les cartes. L'endemà va arribar la carta del seu pare, però oberta. Per ella era evident que algú els retenia les cartes.

L'Anna ens recordava que un dia, a les monges –ella anava a les monges paüles, al carrer de Santa Oliva–, una monja li va retreure a una nena que el seu pare havia llençat els sants per les finestres (la seva tieta li va confirmar que era cert perquè ella ho havia vist des de la finestra).

L'Anna Maria estudiava a l'Acadèmia Povill –hi començà a quatre anys i s'hi estigué fins als setze– i es pagava les classes fent de mestra amb els pàrvuls. Aquest mestre sempre havia ajudat la seva mare ja que en Miquel havia nomenat el Sr. Povill regidor del seu consistori i, quan va haver de marxar a França, li havia demanat que mirés que la seva filla pogués estudiar.

En finalitzar l'escola primària va estudiar comerç i, en acabar, va anar a treballar a les oficines de la Puda, on s'hi va estar tres anys.

La mare de l'Anna sempre havia treballat, era ordidora, i després de la guerra treballà a cal Autonell³⁰. A casa, era l'àvia qui se'n cuidava de la cuina i altres tasques, però especialment de la cuina.

El seu pare retornà a Olesa, però decidí de marxar a Xile una altra vegada i, al cap d'un any, l'Anna, la seva mare i l'àvia se n'anaren cap allà. A Xile l'Anna s'hi està quatre anys i treballa de secretària a la fàbrica on treballava el seu pare.

³⁰ El 1917 es creà la societat regular col·lectiva "Astals, Autonell i Taló", dedicada a la fabricació de teixits de llana que va ser dissolta el 1939 (escriptura de 14 d'abril de 1939).

L'Anna va retornar a Olesa quan es va casar amb l'Emili Ribas, que també fou informant d'aquest document, van tenir un fill i, quan aquest tenia un any, van marxar a Xile on s'hi van estar tres anys. L'Emili, que era torner, abans havia treballat a Alemanya. El matrimoni va decidir, finalment, anar a treballar a aquest país perquè tenien més possibilitats de trobar feina i progressar que no pas a Xile.

La nostra testimoni ens comentà que, en marxar d'Olesa, no tingué problemes d'adaptació; abans havia treballat a Barcelona en una casa que es deia *Capitalizació i Ahorro* i a Alemanya féu de cuinera en un hospital. A Xile havia après una miqueta d'anglès i, en arribar a Alemanya, en poc temps va aprendre l'alemany, tot i que a casa seva parlaven català. En aquest país hi va tenir dos fills.

En recordar l'exili del pare, l'Anna ens comentà que se li havia amagat el motiu pel qual ell era a França, creia que ho feien per protegir-la, perquè no tingués cap problema. El Miquel mai els va dir, a la família, cap nom dels qui l'havien denunciat.

La nostra informant manifestà el seu acord amb el fet que recuperéssim la Memòria històrica, per a ella era necessari per a les famílies que havien perdut algú. No creia que els republicans fessin tot el que es diu que havien fet, malgrat tot, ens explicà que el seu pare estava en contra de moltes coses que s'havien efectuat mentre ell era alcalde, i sembla que va aconseguir d'aturar-ne algunes altres.

Segons l'Anna, la seva era una família amb inquietuds, però que no van seguir les passes del pare.

Emili Ribas Carreres

L'Emili Ribas va néixer el 16 de novembre de 1930 al carrer de l'Estació, núm. 9, a Olesa de Montserrat. La seva mare es deia Teresa Carreras Pintor i el seu pare, Pau Ribas Grau, i era pagès, de Cal Pagès, però era un motiu que li venia de l'avi perquè ell feia embalats.

El pare de l'Emili va enviudar amb quatre fills i es va tornar a casar. A l'escola va descobrir que la seva madrastra, que ell estimava molt, no era la seva veritable mare i això el va impactar molt.

L'Emili es va casar amb l'Anna Matas a Olesa de Montserrat i van tenir tres fills. Va viure i treballar a Alemanya i a Xile, amb la seva esposa, un fill, els sogres i l'àvia de la seva esposa.

Entierro de un G. N. R.

Manifestación de pésame

Ayer por la mañana, tuvo efecto el entierro del guardia nacional republicano Alfredo Aznar Gallego, que falleció a consecuencia de las heridas recibidas en Olesa de Montserrat el domingo por la tarde, cuando regresaba de visitar a sus familiares.

Una hora antes de la anunciada para el entierro se congregó frente al edificio del cuartel de Ausias March, en donde estuvo instalada la capilla ardiente, gran número de guardias francos de servicio, así como también guardias de Seguridad y Asalto, Carabineros y Mozos de Escuadra, agentes de Investigación y Vigilancia y unos piquetes armados de la División Maciá-Companys y «Estat Catalá».

A las diez y media se formó la comitiva, precedida por un coche de la G. N. R., otro del Comité Regional de la G. N. R. y el del comisario de intervención Civil de Sanidad (G. N. R.). Seguía la Guardia Urbana y a continuación una nutrida representación de todos los cuerpos armados, en columna de a tres, portadores de las coronas que ofrendaban a la memoria del desgraciado guardia. Estas coronas, eran una de la Cuarta Compañía de la G. N. R., a la cual pertenecía el finado, otra de la Primera Compañía de Asalto; otra de Asalto y Vigilancia, de Hospitalet; otra de la Comisaría General de Orden Público; otra del 19 Tercio de la G. N. R.; otra del Parque Móvil de la Comisaría General de Orden Público; otra de los Mozos de Escuadra; otra de la Comandancia de Carabineros, y otra de la Comandancia General de la G. N. R.

Seguía el féretro, cubierto con las banderas republicana y catalana, y llevado a hombros por representaciones de los cuerpos armados, que fueron turnándose durante todo el trayecto. A continuación marchaba la presidencia del duelo que estaba constituida por el compañero Guinart, en representación del Presidente de la Generalidad de Cataluña; el general Aranguren; Dardalló, en representación del consejero de Seguridad Interior; comisario general de Orden público, el consejero regidor Hilario Salvador, en representación del alcalde de la ciudad; el compañero Juan Pons, en representación de la Junta de Seguridad Interior; Llusada, en representación del jefe superior de los servicios de Orden Público; coroneles de la G. N. R., Brotons y Escobar; coronel de Carabineros Daniel González; teniente coronel de los Mozos de Escuadra, Gavarrí; teniente coronel de Seguridad y Asalto, Arrando; teniente coronel Pérez Farrás; inspector general de los Servicios de Orden público, Soler Arumí, jefe del cuartel de la calle de Ausias March, comandante Aznar; el diputado Ragassol y compañero Martí, en representación del Comité pro-Ejército Popular Regular; Roca, en representación del Comité local del Partido Socialista Unificado y dos hilos del finado.

Seguía a la presidencia un nutrido grupo de jefes y oficiales de todas las armas, así como también alto personal de la Comisaría General de Orden público, entre los cuales vimos a los comandantes Espinosa, Cardona, Francisco Soro y oficialidad de la Cruz Roja; Josá, secretario técnico de la Comisaría General de Orden público; inspector de Vigilancia, Cándido Fernández; consejero regidor Oliva y el agente Martí, jefe del rondín especial del comisario general de Orden público.

A continuación desfilaba una brigada mixta formada por escuadra, bandera y banda del tercer Tercio de la G. N. R. y 15 Grupo de Asalto; fuerzas de Carabineros, al mando del alférez Magriñá; Mozos de Escuadra, piquete de la División Maciá-Companys con bandera y otro de «Estat Catalá». Cerraban la comitiva gran número de individuos pertenecientes a los cuerpos armados de Cataluña, francos de servicio.

La comitiva siguió el itinerario previsto, desde la calle de Ausias March a la Ronda de Fermín Salvoechea, Plaza de Ferrer y Guardia, Plaza de Cataluña y Ramblas hasta la de Jaime Compte, frente al edificio del C. A. D. C. I., en donde se despidió el duelo.

El paso de la comitiva fué presenciado por numeroso público que saludó el féretro puño en alto.

Al paso del féretro por la Rambla de las Flores, las floristas entregaron como ofrenda y homenaje al desgraciado guardia, sendos ramos de flores.

El desfile duró cerca de tres horas. El féretro fué acompañado hasta su última morada por gran número de compañeros del finado y representaciones de los cuerpos armados.

La Vanguardia, 8 d'abril de 1937